

Durmuş Hocaođlu

Amerika'nın Stratejisi ve Gücü: I

Yeniçađ., "Analiz", 05 Mart 2006, Pazar., s.08
"Analiz" Sıra No: 364; 2006-026; Mart-02

YENIÇAG

Amerika dünya üzerindeki tam ve mutlak bir hâkimiyet perçinlemesi için Ortadođu mıntikasında ölümüne bir zar atmış bulunuyor demiştik; çünkü bu, kara hâkimiyet doktrininin kurucusu Mackinder'in 1904'te kısa fakat yoğun makalesi[1] ile ortaya atmış olduğu ve Hitler Almanyası'nın olduğu gibi Amerika'nın da ciddi bir değer atfettiği tezin bir gereğidir; kısaca söylendikte, Mackinder'in Heartland (Kalpgâh) adını verdiği Asya'nın 'kalp sâhasının' hemen dışında kalan ve Dođu Avrupa'dan başlayıp Himalayalar ve ötesine kadar uzanan kuşağın kontrolünü ele geçiren dünyaya hükmeder. İmdi böyle bir vaziyette netîcenin aksinin zuhûr etmesi ise, sonun, yâni dünya hâkimiyeti projesinin terkedilerek geri çekilmenin başlangıcını teşkîl edecektir. Bunun içindir ki, Mackinder'in anılan makalesinin te'lif edilîşinin yüzüncü sene-i devriyesi münâsebetiyle, Mackinder'inki ile aynı adı taşıyan (The Pivot of History) kısa bir gazete yazısı yazan P. Kennedy, Amerikan siyâsetinin bu stratejik bölgeye muhakkak hâkim olması gerektiğini vurgulamakta ve şöyle demektedir[2]:

"Bu bölgenin Sođuk Savaş sırasında Sovyetler'in egemenliğinde olması pek çok Amerikalı jeopolitikçinin (Nicholas Spykman gibi) Mackinder'in teorilerini hatırlamasına yol açtı. ABD askeri gücünün son dönemde Afganistan'a ve çeşitli Orta Asya cumhuriyetlerine yansması, bu hipoteze duyulan ilgiyi alevlendirdi."

"Mackinder'in bir başka çalışması da aynı derecede ilgiyi hak ediyor - Versailles Barış Anlaşması'nın çevresindeki tartışmalar sırasında 1919'da yayımlanmış 'Demokratik İdealler ve Gerçek' adlı eseri. /.../ (Bu eserinde) Mackinder, "Demokrasi savaş zamanları haricinde stratejik düşünmeyi reddediyor" demişti."

"1920 ve 30'ların büyük bölümü Mackinder'in görüşlerini doğruladı. En önemli üç Batı demokrasisi Fransa, Britanya ve ABD anlaşmazlığa düşerek yollarını ayırdı. Britanya ve ABD 1919'dan kısa süre sonra, Fransa ise 1930'larda ekonomik zayıflığı nedeniyle savunma harcamalarını önemli ölçüde kısmak zorunda kaldı. Japonya, İtalya ve Almanya'nın Milletler Cemiyeti sistemine yönelik tehditleriyle hiçbiri doğrudan yüzleşmek istemiyordu. Yeniden silahlanmaları ve çıkmak üzere olan savaşa hazırlanmaları oldukça geç, hatta Fransa'da iş işten geçtikten sonra oldu. Ancak o zaman stratejik düşünmeye başladılar."

"Şu anda Avrasya 'içkenar hilal'inde konuşlanmış yüz binlerce Amerikan askeri ve neden bu rotada devam etmesi gerektiğini durmaksızın açıklayan yönetimiyle Washington, Mackinder'in 'tarihin coğrafî eksenî'nin kontrolünü ele alma öğüdünü tutmuş gibi görünüyor. Bugün bazı Amerikalı yeni muhafazakâr entelektüeller, bu bölgedeki eski Britanya hâkimiyetinden hayranlıkla bahsediyor; ABD 'sömürge ofisi'nin açılması talebinde dahi bulundular."

Paul Kennedy'nin demek istediği hulâsa edilecek olursa: 1: Amerika, dünyayı domine eden emperyal bir güç olmak istiyorsa, Mackinder'in gösterdiği güzergâhı ele geçirmekten

başka çâresi yoktur; çünkü burası, deniz gücü hâkimiyeti ile – ki bu da Alfred T. Mahan’ın “Deniz Hâkimiyet Doktrini”dir – zaptı rapt altına alınması mümkün olmayan, dünyanın en büyük karasıdır; 2: Bunun için de, Bush’un yaptıkları doğrudur; aynen devam edilmelidir; 3: Bunun yanında, Demokrasi, büyük stratejiler için elverişli bir metod değildir; milletleri ve devletleri rehâvete sevk eder, bu sebeple büyük stratejik gayeler için kısmen veya tamâmen terkedilebilir.

İşte, bir köşe yazısı hacmine sığdırmaya çalışarak anlatmaya gayret edebildiğim kadarıyla, Amerika’nın stratejisinin teorisi kısaca bu olmaktadır. Haklı veya haksız; ama öyle görünüyor ki, dünyanın hâkimi olmak için şart. Lâkin bu da başka bir soruyu, bir önceki yazımızda değindiğimiz şu konuya getiriyor bizleri: Gücü bu kadarına yetebilecek mi?

Her vakit kraldan daha fazla kralcılar bulunur; bu husus, her cemiyette olduğu gibi bütün milletlerarası münâsebetlerde ve siyâsette de böyledir: Emperyal güçlerin kulları, çok kereler bizzat emperyallerin kendilerinden daha da fazla o güce hayran ve hizmetkâr olurlar. Böyle bir vaziyeti biz de uzun zamandır yaşamaktayız: Nasıl ki Ermenilerden daha hızlı Ermeniciler, Kürtlerden daha ileri Kürtçüler, Avrupalılardan daha hızlı ve daha fanatik Avrupacılar varsa, Amerikalılardan daha eşedd Amerikancılar da var karşımızda; tıpkı, bundan önce sözünü ettiğimiz üzere, “Amerika böyle istiyor” diye Türkiye’nin Amerikan lejyoneri ve tetikçisi olarak Irak harbine girmesini teşvik eden köşe yazarları gibi. Bütün bu koronun haykıra haykıra dillendirdiği nakarat da hemen hemen aynı: “Amerika ‘He Man’dir, Arz’ın efendisidir, her şeye kaadirdir; O’na mukavemet edilemez, karşısına geçerse bizi de ezer, yanında durur ve arz-ı ubûdiyette kusur etmezsek, uluvvü cenab efendimizin artıklarından bize de birşeyler düşer”.

... devam edeceğiz.

[1] Sir Halford John Mackinder., “The Geographical Pivot of History”, *Geographical Journal.*, 1904., Vol: 23, pp.421-444. Mackinder’in bu makalesi hakkında geniş bir yorum için, bkz.: Robert B. Downs., *Dünyayı Değiştiren Kitaplar.*, Çeviren: Prof. Dr. Erol Güngör., *Tur Yayınları.*, İstanbul., Bölüm 9. Merkez Bölgesi ve Dünya Adası. Sir Halford J. Mackinder (1861-1947): Tarihin Coğrafi Mihveri s.181-198;

[2] Paul Kennedy., “Amerika’nın Bir Görevi Var” (The Pivot of History), *The Guardian International.*, 19.06.2004, Thursday., Türkçe Çeviri: *Radikal.*, 25.06.2004, Cuma, s.8

